

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА
ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення галузі знань 23 Соціальна
робота

Кам'янець-Подільський

2024

УДК 378.147.091.33:001(075.8)

ББК 74.58+72я73

Рецензенти:

Коваленко Н.Д., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Найчук А.В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології та філософії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

*Друкується за ухвалою вченої ради факультету спеціальної освіти,
психології та соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
(протокол № 11 від 19 листопада 2024 року)*

Методичні рекомендації до виконання та захисту курсових робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення галузі знань 23 Соціальна робота / укладачі: Ю. В. Сербалюк, В. І. Співак., Л. П. Мельник, Т. Л. Опалюк, О. І. Данилюк, Н. С. Гевчук, Ж. В. Мельник. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024.41 с.

Методичні рекомендації розроблені у відповідності до вимог галузевих стандартів вищої освіти з підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення галузі знань 23 Соціальна робота.

Методичні рекомендації призначені для надання допомоги здобувачам вищої освіти у виконанні курсових робіт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які містять основні вимоги щодо їх змісту, оформлення, організації виконання та оцінювання. Наведено зразки супровідних документів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
1.1. Організація підготовки та написання курсової роботи.....	7
1.2. Структура та зміст курсової роботи.....	8
РОЗДІЛ 2 СТАНДАРТНІ ВИМОГИ ДО ПРАВИЛ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	15
2.1. Загальні вимоги до оформлення матеріалу роботи.....	15
2.2. Вимоги до структурних елементів курсової роботи.....	16
2.3. Загальні правила цитування та покликання на використані джерела і літературу.....	20
РОЗДІЛ 3 ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	25
3.1. Порядок подання роботи до захисту. Виступ на захисті.....	25
3.2. Критерії оцінювання бакалаврської роботи.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	30
ДОДАТКИ.....	32
Додаток А. Зразок титульної сторінки курсової роботи.....	32
Додаток Б. Приклад оформлення змісту курсової роботи.....	33
Додаток В. Приклад оформленні переліку умовних позначень.....	34
Додаток Г. Приклад оформлення вступу курсової роботи.....	35
Додаток Д. Приклади бібліографічного опису джерел (згідно з ДСТУ 8302:2015).....	38

ВСТУП

Методичні рекомендації розроблені у відповідності до вимог галузевих стандартів вищої освіти з підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення галузі знань 23 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна допомога, а також вимог до курсових робіт, визначених п. 6.4.3 Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція), Методичних рекомендацій до виконання курсових робіт (проектів) у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка й призначені для надання допомоги студентам у виконанні курсової роботи відповідно до основних вимог, які висуваються до змісту та оформлення курсової роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Стандарти вищої освіти за даною спеціальністю передбачають підготовку фахівців, здатних розв'язувати не лише професійні, а й дослідницькі завдання у відповідній сфері. Здобувачі вищої освіти мають володіти здатністю проводити відповідні дослідження, реалізовувати наукові проекти. Формування таких компетентностей та результатів навчання відбувається не лише під час оволодіння освітніми компонентами, а й за участі здобувача вищої освіти у науково-дослідній роботі.

Науково-дослідна робота розв'язує такі завдання:

- виявити рівень засвоєння і систематизації засвоєних теоретичних знань;
- перевірити здатність застосовувати теоретичні знання, нормативно-правові документи для виконання практичних завдань соціального захисту;
- допомогти систематизувати професійні знання і застосувати їх у практиці;
- сформулювати розуміння прикладного значення теми дослідження;
- сприяти набуттю навичок виявлення та аналізу соціальних проблеми і пошуку шляхів їх вирішення;

- формування дослідницько-творчої компетентності.

Перелік компетентностей, які має продемонструвати студент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у процесі виконання курсової роботи зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення галузі знань 23 Соціальна робота, та програмних результатів, досягненню яких сприятиме виконання кваліфікаційної роботи:

Інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 02 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства; техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 03 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 05 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 07 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 09 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

СК 01 Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави

СК 02 Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно

соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК 14 Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

СК 21 Здатність використовувати технології соціального забезпечення у практичній роботі із вразливими категоріями населення.

СК 22 Здатність до розуміння понятійно-категоріального апарату системи соціального захисту.

Програмні результати навчання:

ПРН 02 Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

ПРН 03 Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

ПРН 11 Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

ПРН 13 Аналізувати і оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення.

ПРН 15 Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 18 Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 21 Вміння використовувати зарубіжний досвід соціальної роботи у професійній діяльності.

Правильна організація науково-дослідної роботи студентів є одним із шляхів формування професійної придатності майбутніх працівників соціальної сфери до постійного удосконалення професійної діяльності та впровадження інновацій.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1 Організація підготовки та написання курсової роботи

До курсової роботи висуваються такі вимоги:

– Робота має бути виконана на належному рівні згідно з вимогами, встановленими Методичними рекомендаціями до виконання курсових робіт (проектів) у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка [5];

– робота повинна бути виконана з теми у сфері соціального забезпечення, соціальної роботи, яка має теоретичне або практичне значення, відповідати необхідному обсягу;

– робота повинна містити аналіз фактичного стану, зіставлення вимог теорії та практики, аргументовані результати самостійного дослідження, а також висновки до кожного розділу і загальні висновки;

– у роботі мають бути віддзеркаленні достовірні факти, статистичні показники з перевірених джерел інформації з огляду на використання методики дослідження;

– у роботі неприпустимі види порушень академічної доброчесності (плагіат, фабрикація, фальсифікація тощо), визначенні Положенням про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) [8];

– бути належно оформленою.

Курсова робота має бути написана державною мовою, логічно й аргументовано.

Наукові керівники призначаються кафедрою серед осіб професорсько-викладацького складу і затверджуються на засіданні кафедри. Керівником курсової роботи призначається науково-педагогічний працівник, бажано, з

науковим ступенем кандидата або доктора наук.

Науковий керівник курсової роботи зобов'язаний:

- надавати допомогу здобувачу вищої освіти у складанні плану роботи та програми відбору необхідного матеріалу;
- рекомендувати здобувачу вищої освіти спеціальну, нормативну літературу та інформаційні джерела за обраною темою курсової роботи;
- регулярно консультувати, контролювати протягом усього періоду графік виконання курсової роботи, її якість та своєчасність виконання.

Курсова робота виконується в кілька етапів. Основні з них: підготовчий, основний, завершальний.

На підготовчому етапі здобувач вищої освіти разом з керівником визначає мету, завдання, методи дослідження та структуру роботи. Надалі самостійно здійснює пошук необхідної інформації (робота з нормативно-правовими документами у сфері соціального захисту, із статистичними матеріалами, робота з каталогами наукових бібліотек, складання списку використаної літератури, інтернет-джерел, розробка інструментарію дослідження тощо) та визначає її обсяг. Відібраний матеріал систематизується і готується стислий огляд нормативних документів та літератури з досліджуваної теми. На основі отриманих результатів складається план курсової роботи.

На основному етапі написання дослідження створюється чернетковий варіант роботи, формуються власні міркування, продумуються висновки до кожного розділу і загальні висновки, оформлюються покликання, список використаних джерел і літератури, додатки.

На завершальному етапі вносяться правки, доопрацьовується матеріал відповідно до зауважень і рекомендацій наукового керівника. Оформлюється робота у остаточному варіанті і подається науковому керівникові. За позитивного відгуку керівника, відбувається захист курсової роботи.

1.2 Структура та зміст курсової роботи

Курсова робота здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

повинна бути самостійною роботою, яка має свої особливості, зумовлені темою, об'єктом та предметом дослідження, наявністю першоджерел та фактичного матеріалу.

Курсова робота повинна мати відповідну структуру та будуватися на основі єдиних вимог державних стандартів. Структурна побудова тексту роботи має відповідати загальноприйнятій логіці будь-якої наукової роботи.

Курсова робота повинна містити такі складові:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності);
- основну частину (вступ, розділи, висновки);
- список використаних джерел і літератури;
- додатки (за необхідності).

Кожна з цих складових, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

Титульний аркуш (див. *додаток А*)

Титульний аркуш містить (у такій послідовності):

- назву міністерства, якому підпорядковується заклад вищої освіти;
- назву закладу вищої освіти, факультету, кафедри, на якій виконана курсова робота;
- тему роботи;
- курс, групу, шифр і назву спеціальності
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали керівника;
- кількість балів (оцінку за національною шкалою, оцінку ЄКТС) за курсову роботу;
- прізвища та ініціали, підписи членів екзаменаційної комісії;
- місто і рік виконання роботи.

Зміст (див. *додаток Б*)

Зміст розташовують на початку роботи після титульного аркушу. Він містить структурні елементи, заголовки із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок. Основні елементи змісту: вступ, розділи, підрозділи, та пункти, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел і літератури, додатки. Не рекомендовано у змісті розривати слова знаком переносу.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (*див. додаток В*)

За необхідності здобувач вищої освіти може подати окремим аркушем список умовних позначень безпосередньо після «ЗМІСТУ», починаючи з наступної сторінки. Умовні позначення розміщуються стовпцем за абеткою. Спочатку україномовні скорочення та їх розшифрування, потім, також за абеткою – іншими мовами. Якщо терміни, скорочення, символи повторюються не більше двох разів у тексті, вони до переліку скорочень не вносяться.

Основна частина

Вступ (*див. додаток Г*)

Розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ складає приблизно 5% тексту рукопису, або 2-3 сторінки.

У вступі подають загальну характеристику курсової роботи у такій послідовності:

- актуальність теми;
- мета і завдання роботи;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- джерельна база дослідження;
- практичне значення одержаних результатів.

Актуальність теми.

Розкривають значущість обраної теми для розвитку відповідної галузі

науки на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури із зазначенням практично розв'язаних завдань, актуальних проблем у певній галузі. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним.

Мета і завдання дослідження.

Формулюють мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. *Мета* дослідження повинна бути пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також є кінцевим результатом, якого прагне досягти виконавець. Слід уникати формулювання мети, вживаючи слова «Дослідження...», «Вивчення...», «Аналіз...», позаяк ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Краще застосувати такі висловлювання: «Виявити...», «Визначити...», «З'ясувати...», «Надати характеристику...», «Довести...».

Керуючись метою роботи, визначають *завдання*. Формулювання завдань необхідно робити якомога більш ретельно, оскільки опис їхнього рішення має відобразити зміст складових частин роботи. А також, досить часто, заголовки розділів і підрозділів формуються на основі завдань. При формуванні висновків також слід зважити на заплановані завдання.

Об'єкт і предмет дослідження

Частина об'єктивної реальності (подія, процес, явище), що обрана для вивчення, є *об'єктом* дослідження. Найбільш важливі з теоретичної чи практичної точки зору властивості об'єкта, які підлягають вивченню за допомогою певних методів є *предметом* дослідження.

Об'єкт та предмет пізнання не одне й те саме. Об'єктом дослідження є область або сфера життєдіяльності, яка вивчається. Визначаючи об'єкт дослідження, необхідно відповісти на запитання: що розглядається? А предмет означає окремий аспект розгляду об'єкта, він дає уявлення про те, як розглядається об'єкт саме в даному дослідженні, цим дослідником. Предмет дослідження вужче поняття, ніж об'єкт дослідження. Він визначається темою курсової роботи і вказує, що конкретно буде досліджуватись. Так, якщо об'єктом дослідження визначено соціальний захист безробітної молоді, то

предметом може бути роль і місце центрів зайнятості у подолання молодіжного безробіття.

Методи дослідження.

Методи досліджень – спосіб набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Подають перелік методів дослідження, використаних для розв’язання поставлених в роботі завдань. Перераховують їх коротко та конкретно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Обґрунтовують вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків.

Джерельна база дослідження

У цій частині визначають джерела отриманої інформації – нормативно-правових документів, статистичних даних, наукових видань, інтернет-ресурсів тощо. Враховуючи, що вся діюча система соціального захисту в Україні базується на відповідних нормативно-правових актах, слід звернути увагу на їх часову актуальність. Використовувати у курсовій роботі лише ті документи, які мають статус чинних на час написання, а також враховувати зміни до них, які відбуваються досить часто. Тому варто користуватись офіційним веб-порталом Верховної Ради України, де розміщена актуальна база нормативних документів у сфері соціального захисту.

Практичне значення одержаних результатів.

Здобувач визначає новизну отриманих результатів та можливості їх використання у підготовці до професійної діяльності та у практичній роботі із забезпечення виконання завдань соціального захисту.

Розділи курсової роботи

Зазвичай, курсова робота містить 2-3 розділи. Кожен розділ завершується короткими висновками

Перший розділ має виявити стан дослідження проблематики у сучасній науці, проаналізувати реальний стан соціальної проблеми, визначеної темою, виявити нормативно-правову базу, що стосується предмету/об’єкту дослідження, проаналізувати історичні етапи досліджуваного процесу.

В огляді літератури відстежуються етапи розробки проблеми, характеризуються роботи науковців, визначаються не вирішені питання. Також даються визначення базових понять, їх трактування у різних джерелах.

Рекомендований обсяг першого розділу – 25-30% від загального обсягу курсової роботи.

Другий розділ має поєднувати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи дослідження у вирішенні поставлених завдань. У ньому може проводитися аналіз актуального стану соціального захисту різних категорій населення, реалізації соціальної політики, розвитку соціальної роботи і системи соціального забезпечення.

На основі опрацьованих джерел і літератури, проведених власних досліджень, вивчення досвіду роботи закладів соціального захисту порівнюється ефективність роботи у визначені сфері дослідження.

Якщо автор проводить власне дослідження (анкетування, спостереження, інтерв'ю, бесіда, опитування ,аналіз продуктів діяльності тощо) мають бути обґрунтовані його методики. При використанні емпіричних методів потрібно у розділі здійснити інтерпретацію отриманих результатів, провести їх аналіз, сформулювати рекомендації та висновки.

Висновки

У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати роботи. Висновки обов'язково повинні відповідати меті і конкретним завданням, поставленим і сформульованим у вступі. Текст висновків можна поділити на пункти У першому пункті висновків оцінюють одержані результати та їх відповідність сучасному рівню наукових знань. Далі висновки мають містити звітність по виконанню завдань дослідження, сформованих у вступі.

Рекомендований обсяг висновків у курсовій роботі – до трьох сторінок.

Список використаних джерел та літератури (додаток Д)

Будь-яка наукова робота супроводжується списком використаних джерел, складати який необхідно за чинними стандартами з бібліотечної та видавничої справи. Список використаних джерел відображає роботу автора зі збору та

аналізу літератури і охоплює документи, використані при написанні курсової роботи.

Список використаних джерел та літератури формується одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Порядкові номери бібліографічних описів у переліку джерел мають відповідати посиланням на них у тексті курсової роботи (номерні посилання).

Кількість використаних джерел має становити 25-30.

Додатки

До додатків за необхідності доцільно включати допоміжні або додаткові матеріали, які: необхідні для повноти роботи, але долучення їх до основної частини роботи може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу; не можуть бути послідовно розміщені в основній частині дослідження через великий обсяг або способи відтворення; необхідні для кращого розуміння отриманих результатів; є необхідними лише для фахівців конкретної галузі.

Додатки можуть містити:

- допоміжні рисунки й таблиці;
- матеріали, що стосуються проведених досліджень або їх результатів, які через великий обсяг, специфіку викладення або форму подання не можуть бути внесені до основної частини (проміжні математичні доведення, формули і розрахунки; фотографії; опис комп'ютерних програм, розроблених у процесі виконання роботи; інструкції та методики, розроблені в процесі виконання роботи тощо);
- таблиці допоміжних цифрових даних, графіки, анкети опитувань чи інших застосованих видів емпіричних досліджень;
- досліджений фактичний матеріал (газетні статті, радіо- чи телематеріали, дані рейтингових агентств тощо);
- іншу інформацію.

РОЗДІЛ 2

СТАНДАРТНІ ВИМОГИ ДО ПРАВИЛ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1 Загальні вимоги до оформлення матеріалу роботи

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютера та принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 мм x 297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці 14-м кеглем шрифту Times New Roman чорного кольору прямого накреслення. Поля визначаються такими розмірами: ліве – не менше 20-25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Таблиці та ілюстрації можна подавати на аркушах формату А3 (297 мм x 420 мм).

Обсяг основного тексту курсової роботи складає не менше 25 друкованих сторінок. До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел і літератури, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених структурних одиниць підлягають суцільній нумерації.

Текст роботи рекомендовано друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве –25 мм, праве –10 мм, верхнє –20 мм, нижнє –20 мм.

Помилки й графічні неточності дозволено виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою з наступним вписуванням на цьому місці правок рукописним або машинним способом між рядками чи на рисунках чорним чорнилом, тушшю чи пастою. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Окремі слова, формули, знаки можна вписувати в текст чорним чорнилом, тушшю чи пастою. Насиченість знаків вписаного тексту має бути наближеною до насиченості знаків надрукованого тексту.

Оформлення курсової роботи має забезпечувати її придатність до виготовлення копій належної якості.

2.2 Вимоги до структурних елементів курсової роботи бакалавра

Кожну структурну частину курсової роботи розпочинають з нової сторінки. Титульну, першу сторінку, оформлюють за формою, наведеною у додатку А.

Заголовки

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не мають порядкового номера. Їх друкують великими літерами напівжирним шрифтом в центрі рядка. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту і дорівнювати п'яти знакам. Шрифт друку повинен бути чітким, рядки – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути всюди однаковою.

Нумерація

Сторінки курсової роботи слід нумерувати арабськими цифрами, охоплюючи додатки, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 і т. д.

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту, або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку, не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2, або 1.1.1, 1.1.2 і т. д. Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти. Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, або пункт складається з одного підпункту, його не нумерують.

Ілюстрації і таблиці

Ілюстрації (фотографії, креслення, технічні рисунки, схеми, графіки, діаграми, карти) розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Назва рисунка повинна відбивати її зміст, бути точною, стислою. Ілюстрація позначається словом «Рисунок (Рис. 1)», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рис. 2.1 Динаміка створення благодійних установ по губерніям Правобережної України».

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 1.1 – перший рисунок третього розділу. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Пояснювальний текст під ілюстрацією для

кращого сприйняття виділяють курсивом.

Рисунок виконують на одній сторінці аркуша. Ілюстрації в курсовій роботі мають бути розташовані так, щоб їх було зручно розглядати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Якщо ілюстрації, розміщені в курсовій роботі, створені не автором, обов'язково слід вказати джерело їх походження. Це можна зробити у квадратних дужках, де перша цифра – номер джерела, з якого береться ілюстрація. Наприклад:

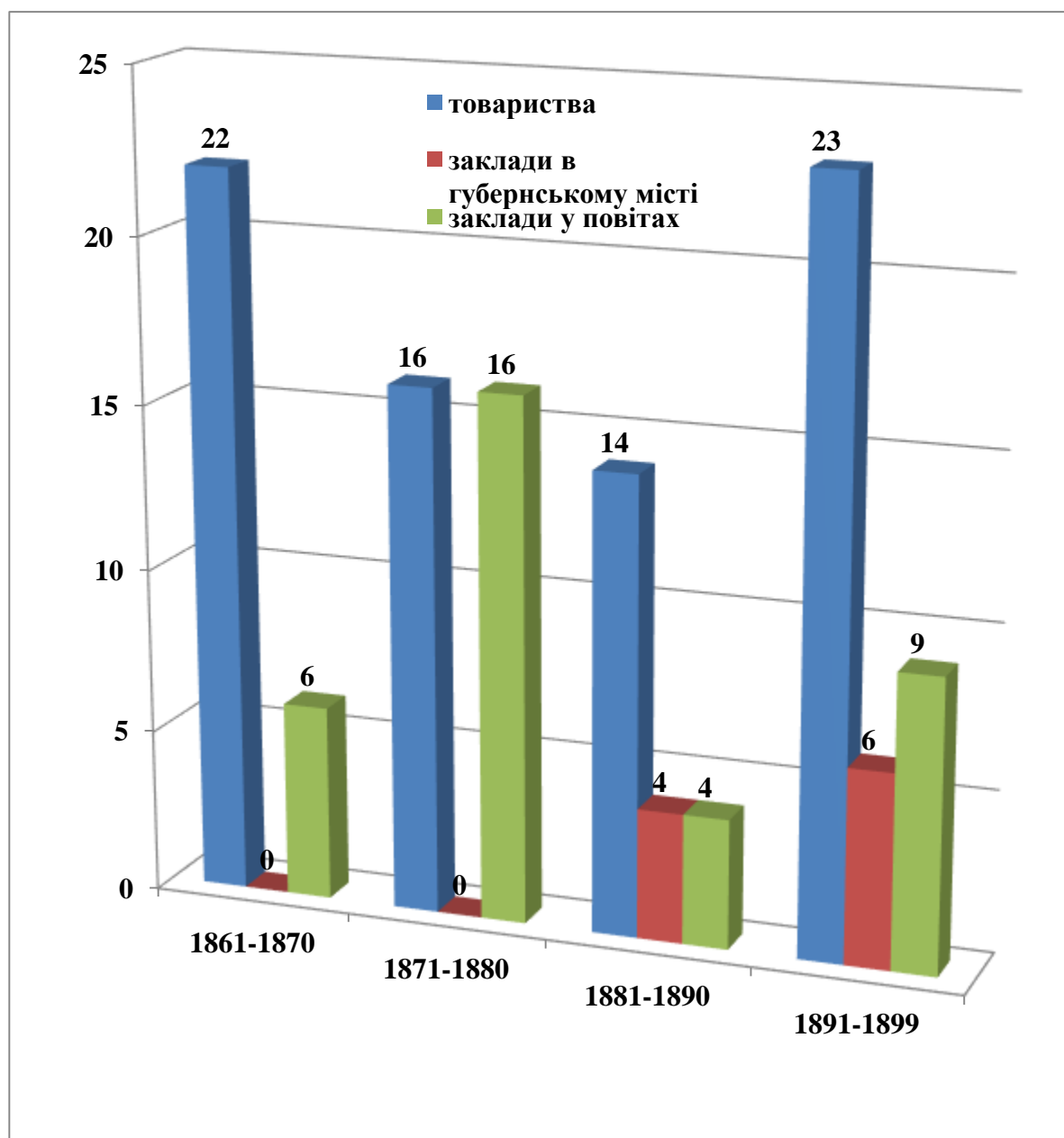

Рис. 2.1 Динаміка створення благодійних установ у Подільській губернії з 1861 по 1899 рр. [13, додаток Б].

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера.

Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в розділі є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж, табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл.1.2».

Текст таблиці варто друкувати 12 кеглем з одинарним інтервалом.

Графу «номер за порядком» у таблицю не включають. За необхідністю нумерацію показників, параметрів чи інших даних зазначають у першій графі таблиці безпосередньо перед їх найменуванням. Перед числовими значеннями величин порядкові номери в таблицях не проставляються.

Кожна таблиця повинна мати назву (заголовок), яку друкують жирним шрифтом з великої літери над таблицею з абзацного відступу. Назва таблиці повинна відбивати її зміст, бути точною, стислою. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті курсової роботи (проекту). При посиланні слід писати слово «таблиця (табл.)» із вказівкою її номера, наприклад «Таблиця. 2.2.»:

Таблиця 2.2.

Розміри окремих мінімальних виплат на 2024 р.

Загальний показник прожиткового мінімуму	2 920 грн.
Прожитковий мінімум для дітей віком до 6 років	2 563 грн.
Прожитковий мінімум для дітей від 6 до 18 років	3 196 грн.

Продовження табл. 2.2

Прожитковий мінімум для працездатних осіб	3 028 грн.
Прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність	2 361 грн.
Мінімальна заробітна плата:	
з 01 січня	7 100 грн
з 01 квітня	8 000грн.

3.3. Загальні правила цитування та покликання на використані джерела і літературу.

При написанні курсової роботи здобувач вищої освіти повинен посилатися на цитовану літературу, або на ту літературу, звідки взято ідеї, висновки, проблеми, питання, вивченню яких присвячена робота. У зв'язку з розв'язаною Російською Федерацією війною проти України **не рекомендується використовувати в наукових дослідженнях інформацію, яка:**

- опублікована на території держав-агресорів;
- опублікованих на окупованих територіях (якщо джерело опубліковано в період окупації);
- створена державними інституціями держав-агресорів;
- створена громадянами держав-агресорів, які публічно виправдовують російську імперську політику та офіційну пропаганду

Можна робити покликання на структурні елементи самого дослідження. Покликання слід на останні видання. Використовувати праці інших авторів можна шляхом цитування, перефразовування або узагальнення.

У разі посилання на структурні елементи самої роботи зазначають відповідно номери розділів, підрозділів, таблиць, додатків.

Посилаючись, треба використовувати такі вирази: «у розділі 2», «див. 2.1», «відповідно 2.3», «див. рисунок 1.3», «відповідно до таблиці 2.2».

Покликання у курсовій роботі на використанні джерела і літературу обов'язково роблять відповідно до ДСТУ 9302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Вони у тексті розміщують у квадратних дужках із зазначенням порядкового номеру джерела у списку використаної літератури та, через кому,

сторінки, з якої взята інформація чи здійснено цитування.

Наприклад:

- Дослідники Колосок А. та Рейкін В. вважають, що «...для досягнення більш ефективної та справедливої системи соціального захисту безробітних необхідно оптимізувати витрату коштів, роблячи акцент на перепрофілюванні та працевлаштуванні безробітних» [7, с. 216];

- «Одним із перспективних напрямків вдосконалення системи соціального страхування в Україні, вважаємо, є розвиток приватного соціального страхування в різних сферах (медицина, пенсійне забезпечення, сфера праці тощо) поряд із державними механізмами соціального страхування» [22, с. 56].

Дозволено наводити посилання на джерела інформації у виносках. У цьому разі оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначеного номера.

Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками в ламаних дужках: [...]. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів;
- своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або цілої авторської праці.

Використання чужих праць допомагає підтвердити власну думку, проілюструвати власну позицію, протиставити її думці авторитетів чи продемонструвати слабкість аргументації опонентів. Проте власна думка не повинна змішуватись у тексті із цитованою.

Помилковим вважається цитування, яке має покликання на джерело, яке такої інформації не містить.

Неприпустимим є порушення академічної доброчесності. Серед найпоширеніших випадків можливі наступні:

- академічний плагіат – використання наукових результатів, отриманих іншими особами як власних або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- фабрикація – вигадкування фактів чи даних;
- фальсифікація – підробка або зміна вихідних даних з метою доведення правильності висновку, а також умисне використання неправдивих даних.

Складання списку використаних джерел і літератури

Список використаних джерел та літератури відображає джерелознавчу базу дослідження, відображає компетентність та вміння автора вести роботу з підбору і аналізу літератури, вказує, які відомості були запозичені з інших публікацій.

Формування списку використаних джерел та літератури до курсової роботи починається з моменту визначення теми курсової роботи і здійснюється за певними правилами.

Головну допомогу в пошуку необхідної літератури надають бібліотечні каталоги та картотеки. В першу чергу варто опрацювати довідково-бібліографічний апарат бібліотеки університету та наукових бібліотек міста. На сайтах провідних бібліотек України та зарубіжжя представлені електронні каталоги, які відображають їхні фонди. Робота з ними дає можливість значно розширити коло виявлених джерел з обраної теми курсової роботи.

Допомогу в пошуку літератури нададуть також довідкові видання, бібліографічні покажчики, реферативні журнали.

Не варто обмежуватися лише цитованою у тексті курсової роботи літературою. У список потрібно включати всі матеріали з обраної проблеми, які були студентом прочитані, переглянуті, проаналізовані. Бажано виявляти джерела якомога повніше, враховувати останні публікації, пам'ятаючи, що бібліографічний список до курсової роботи це не лише підсумок вивчення проблеми, але й передумова подальших наукових досліджень.

Систематизація літератури в списку

У наукових роботах частіше використовується алфавітна побудова списку опрацьованої літератури, при якій бібліографічні описи розташовуються за алфавітом авторів та заголовків робіт:

- розміщення бібліографічних записів при збігу першого слова назви – за алфавітом другого слова тощо;
- розміщення праць одного автора – за алфавітом першого слова назви окремих творів;
- розміщення праць авторів з однаковими прізвищами – за алфавітом ініціалів авторів;
- при збігу прізвищ та ініціалів авторів – за алфавітом праць;
- розміщення бібліографічних записів різними мовами: спочатку за українським алфавітом чи мовами з кириличним алфавітом; потім література іноземними мовами в порядку латинського алфавіту.

Список використаних джерел і літератури може бути систематизовано і в такій послідовності:

- джерела (неопубліковані (архівні джерела, архівні фонди бібліотек) подаються а алфавітом; опубліковані – за хронологією);
- література до теми курсової роботи;
- статті з періодичних видань;
- довідкова література (бібліографічні покажчики, словники, енциклопедії, довідники тощо);
- електронні ресурси.

Кількість наведених бібліографічних джерел у переліку повинна бути, як правило, в межах 25-30. Джерела нумеруються арабськими цифрами. Номер ставиться перед бібліографічним записом і відокремлюється від нього крапкою.

Сторінки списку, як і інші сторінки тексту, нумеруються. Нумерація наскрізна, продовжує нумерацію сторінок тексту.

Приклади оформлення бібліографічного опису наведені в додатку Д.

Додатки

Додатки не є обов'язковим елементом курсової роботи. Їх оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках.

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ». Кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначається як «Додаток».

РОЗДІЛ 3

ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1 Порядок подання роботи до захисту. Виступ на захисті.

Курсова робота здобувачів вищої освіти не пізніше ніж за 3 тижні до захисту подається науковому керівникові для перевірки змісту та структури, дотримання академічної доброчесності, внесення необхідних правок.

За позитивного висновку керівника курсова робота подається для перевірки на академічну доброчесність для виявлення ознак академічного плагіату за допомогою модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (MOODLE). Завантаження курсових робіт здійснюють здобувачі вищої освіти.

Якщо результати такої перевірки показали коректність посилань та запозичень, то робота вважається такою, що пройшла внутрішнє рецензування і допускається до захисту.

Курсова робота для захисту подається на кафедру у двох примірниках – перший – друкований, другий – у електронному вигляді одним суцільним файлом.

Відсоток унікальності курсової роботи має складати не менше 30%. У разі, якщо відсоток унікальності курсової роботи буде менший, здобувач вищої освіти доопрацьовує роботу та звертається до відповідальної особи для повторної перевірки своєї роботи на базі онлайн-сервісу.

Підготовка виступу на захисті.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний переконливо захистити роботу на засіданні кафедри.

До захисту курсової роботи здобувач вищої освіти готує виступ, як правило, до 10 хвилин з використанням необхідного ілюстративного матеріалу (таблиць, графіків, слайдів тощо) та/або мультимедійну презентацію. Виступ повинен містити стислий виклад змісту, структури роботи, висновків та рекомендацій. Увага зосереджується на висновках, пропозиціях, практичній значущості дослідження.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден із результатами захисту своєї курсової роботи, він звертається до комісії, яка проводила оцінювання із заявою. Якщо його не задовольняють пояснення і рішення комісії, він звертається до декана факультету з письмовою заявою, де обґрунтовуються незгода з рішенням комісії та порушення процедури захисту. Декан своїм рішенням формує комісію для розгляду питання щодо дотримання процедури захисту. Якщо комісія виявила правомірність заявника, розпорядженням ректора проводять новий захист з іншим складом комісії.

3.2 Критерії оцінювання курсової роботи

Курсова робота має продемонструвати вміння автора працювати з літературою, логічно та аргументовано викладати матеріал, послуговуватися сучасними методами наукового дослідження, навичками формування власних узагальнень та висновків.

Основними критеріями оцінювання є:

- зовнішнє оформлення;
- актуальність дослідження, повнота розкриття теми;
- виконання поставлених завдань;
- логічність висновків;
- наявність достатньої кількості належно оформлених посилань на використані джерела;
- достатньо повний список сучасної літератури з обраної проблеми (теми);
- правильність та повнота відповідей на запитання під час захисту;
- відсоток унікальності курсової роботи.

Типові помилки при виконанні курсової роботи, які впливають на її оцінку:

- зміст курсової роботи не відповідає плану або не розкриває тему повністю чи її частини;
- зміст розділів (підрозділів) не віддзеркалює реальну проблемну

ситуацію, стан об'єкту дослідження;

- безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;

- логічні помилки, невміння виокремити головне;

- мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта та предмета дослідження;

- кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми або переважно використовувались підручники, а не спеціальна наукова література;

- кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням або тексту роботи;

- у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичений матеріал;

- бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведений без дотримання вимог державних стандартів;

- наведено таблиці, діаграми, схеми, які не складені самостійно, а запозичені з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті;

- обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками;

Результати захисту курсової роботи визначаються оцінками: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та кількістю балів за шкалою ЄКТС (Європейська кредитно-трансферна система) і оголошуються в день захисту курсових робіт.

Орієнтовні критерії оцінювання курсових робіт студентів подано в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною (чотирибальною) шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Повне виконання всіх вимог щодо написання і оформлення роботи; стислість і логічність промови здобувача вищої освіти, в якій відображені основні положення роботи; повні та вичерпні відповіді здобувача вищої освіти на запитання і зауваження, демонстрування високого рівня теоретичної, наукової та практичної підготовки.
82-89	B (дуже добре)	Добре	Наявність несуттєвих помилок в оформленні роботи, у виступі та відповідях студента, що не впливають на загальну суть роботи.
75-81	C (добре)		Здобувач вищої освіти допустив помилки як у курсовій роботі, так і в підготовленій доповіді, однак їх рівень суттєво не впливає та не спотворює представлені положення на захисті; в стилістиці викладу є окремі вади, що не є принциповим.

Продовження табл.

67-74	D (задовільно)	задовільно	<p>Суттєві недоліки в теоретичній і практичній частинах роботи, відсутність прикладів і достатньої аргументованості у відповідях автора.</p> <p>Автором роботи виявлена невпевненість під час дискусії, відповідей на питання.</p>
60-66	E (достатньо)		<p>Курсова робота (проект) за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, переважно є компіляцією.</p>
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно	<p>Курсова робота (проект) за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення і вимагає доопрацювання, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки. Під час захисту здобувач вищої освіти поводить себе невпевнено, матеріалами власної роботи володіє слабо, на поставлені питання відповідає не в повному обсязі, припускається суттєвих помилок.</p>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація). URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dstu/dstu_8302_2015/5-1-0-1773 (дата звернення 10.09.2024).
2. ДСТУ 3008: 2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с. URL: <https://ivt.kpi.ua/dstu-3008-2015/> (дата звернення 10.09.2024).
3. Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: <http://surl.li/dbkliv> (дата звернення 08.09.2024).
4. Коломієць Л. І., Шульга Г. Б. Методичні рекомендації до написання курсових робіт студентами галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота. Вінниця, 2019. 42 с. URL: <https://vsru.edu.ua/faculty/pochat/psy/doc/metod2.pdf> (дата звернення 28.08.2024).
5. Методичні рекомендації для написання курсових робіт / уклад. А.Ю. Нашинець-Наумова, І.А. Грицяк. Київ: КУБГ, 2020. 26 с. URL: <http://surl.li/lywkru> (дата звернення 30.08.2024).
6. Методичні рекомендації до виконання наукових робіт (для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота») / Упоряд.: А.М. Попович, О.С. Повідайчик, О.П. Бартош. Ужгород : УжНУ, 2021. 37 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/41910> (дата звернення 21.08.2024).
7. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт (проектів) у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка <http://surl.li/bvreuy> (дата звернення 08.08.2024)
8. Методичні рекомендації до виконання та захисту курсових та дипломних робіт для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр» за напрямом підготовки «Соціальне забезпечення»

спеціальності «Соціальна допомога» / Укладачі : А. О. Ярошенко, І. Я. Ткач, Т. В. Матвійчук, І. М. Чернін / За заг. ред. А.О. Ярошенко, К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. 67 с.

9. Методичні рекомендації з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій, авторефератів дисертацій здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на академічний плагіат. URL: <http://surl.li/bkqok> (дата звернення 03.09.2024).

10. Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в К-ПНУ (нова редакція) <http://surl.li/iovwmb> (дата звернення 18.09.2024).

11. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) <http://surl.li/mxiecg> (дата звернення 25.08.2024).

12. Правила описування архівних документів : ДСТУ 4331:2004. URL: http://imt.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/09/DSTU_4331_2004.pdf (дата звернення 15.09.2024).

13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення 16.08.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 20.06.2024).

ДОДАТКИ**Додаток А**

Міністерство освіти і науки України

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет спеціальної освіти, психології та соціальної роботи

Кафедра соціальної роботи

КУРСОВА РОБОТА

з теми:

РОЛЬ ЦЕНТРІВ ЗАЙНЯТОСТІ У ПОДОЛАННІ БЕЗРОБІТТЯ**СЕРЕД МОЛОДІ**Студентки 2 курсу Sz1-B23 групи
спеціальності 232 Соціальне забезпечення

Каспрук О.О.

Керівник (ця)

Антонюк Н.С., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи

Кількість балів: _____

Оцінка за національною шкалою _____

Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

*підпис*_____
*прізвище та ініціали*_____
*підпис*_____
*прізвище та ініціали*_____
*підпис*_____
прізвище та ініціали

Додаток Б

Зміст

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ (за наявності)	
ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1 АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	4
1.1 Соціальний статус учасника бойових дій у міжнародних документах та законодавстві України.....	4
1.2 Теоретичні аспекти соціального захисту учасників бойових дій	9
Висновки до першого розділу.....	14
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	15
2.1 Порядок надання статусу учасника бойових дій.....	24
2.2 Гарантії соціального захисту учасників бойових дій.....	20
Висновки до другого розділу.....	27
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ДОДАТКИ.....	33
Додаток А Порівняльна таблиця соціальних гарантій учасників бойових дія у провідних країнах світу.....	33
Додаток Б Пільги учасникам бойових дій в Україні.....	34

Додаток В

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ВРУ – Верховна Рада України

Держстат – Державна служба статистики України

ЄС – Європейський Союз

КМУ – Кабінет Міністрів України

МДА – місцеві державні адміністрації

Мінсоцполітики – Міністерство соціальної політики України

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОТГ – об'єднана територіальна громада

УБД – учасник бойових дій

Додаток Г

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку України як незалежної та соціальної держави відбувається в умовах суспільної та економічної кризи, що спонукає органи державного управління до пошуку шляхів оптимізації соціальних видатків, осучаснення та підвищення ефективності системи надання соціальних послуг як важливої складової соціального захисту населення. Сьогодні існує нагальна потреба в економії, раціональному використанні бюджетних коштів шляхом розроблення та впровадження ефективних і дієвих механізмів державного управління соціальними послугами. В умовах недореформування соціальної сфери, існування системних деформацій знижується життєвий рівень населення країни, поглиблюється його поляризація на «заможні» та «зубожілі» соціальні верстви, зростає нерівність у доступі до соціальних послуг, невдоволення рівнем соціального забезпечення. Це призводить до масштабної маргіналізації, соціального відторгнення жителів багатьох територій, підвищення в суспільстві соціального напруження, соціальних заворушень.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення, теоретичне обґрунтування системи надання соціальних послуг в Україні, здобутки та проблеми.

Для досягнення мети дослідження визначені такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан наукової розробки системи надання соціальних послуг, виокремити проблемні поля та напрями.
2. Розкрити сутність та принципи категорії «соціальні послуги», класифікувати і теоретично обґрунтувати види їх надання.
3. Охарактеризувати концепцію модернізації системи надання соціальних послуг в Україні, визначити її мету, пріоритети та завдання реалізації в коротко-, середньо- і довгостроковий періоди.
4. Визначити та обґрунтувати напрями вдосконалення механізмів системи надання соціальних послуг.

Об'єктом дослідження є державна система надання соціальних послуг.

Предметом дослідження є управління системою надання соціальних послуг в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні наукові методи, зокрема: структурно-функціональний та системний, методи аналізу для вивчення розробленості в науковій літературі механізмів державного управління системою надання соціальних послуг, хронологічний, історичний, моделювання та узагальнення.

Джерельною базою дослідження становлять закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти Міністерства соціальної політики України, інших міністерств і відомств. Як джерела інформації використано теоретичні та методичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених, монографії, наукові публікації, звітні матеріали наукових досліджень тощо.

Література з теми дослідження. Теоретичні, практичні і науково-прикладні аспекти системи соціального захисту, сфери соціального забезпечення населення розглянуто в наукових працях таких українських учених, як Н. Болотіна, В. Гошовська, М. Кравченко, К. Міщенко, В. Литвиненко, , І. Рудкевич, Б. Сташків, М. Туленков, А. Халецька, О. Черниш, А. Ярошенко та ін. Спектр соціальних проблем, теоретичні аспекти і практичні питання розроблення й реалізації соціальної політики в Україні у сфері надання соціальних послуг розкрито в роботах К. Дубич, Л. Ільчук, Н. Кривоконь, О. Палій, О. Петрос, Т. Семигіної, П. Ситника, В. Скуратівського, В. Трощинського та ін.

Практичне значення полягає в тому, що викладені в дослідженні теоретичні положення, наукові узагальнення та висновки можуть слугувати методичним матеріалом для вивчення проблематики надання соціальних послуг в Україні здобувачами вищої освіти та слухачами курсів підвищення кваліфікації. Можуть також використовуватись структурами соціального

захисту для удосконалення системи надання соціальних послуг за територіальним принципом.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури, який містить 31 позицію, додатків. Загальний обсяг роботи 32 сторінки.

Додаток Д

Приклади бібліографічного опису джерел (згідно з ДСТУ 8302:2015)

Характеристика джерела	Приклади оформлення
Книги: один автор	1. Баранник Л.Б. Соціальний захист громадян : навч. посіб. 2-ге вид., перероб та доп. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с. 2. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2015. 244 с. 3. Николаєва В. І. Державне управління системою соціальної роботи в умовах транзитивного суспільства: європейський досвід та українські реалії : монографія. Київ : Халіков Р. Х., 2020. 446 с. 4. Палій С.П. Соціальна політика в Україні :навч. посіб. Київ : УАДУ, 2012. 360 с.
Два автори	1. Боднарук М.І., Орловський О.Я. Право соціального захисту : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 184 с. 2. Хаустова В, Є., Омельченко О. І. Соціальна політика в регіонах України : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2012. 428 с.
Три автори	1. Безтелесна Л. І., Петрук Н.А, Юрчик Г.М. Державне регулювання зайнятості : підручник. Рівне : НУВГП, 2006. 210 с. 2. Гнибіденко І. Ф., Кравченко. В. М, Новікова О. Ф. Соціальний захист населення України : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 184 с.
Чотири і більше авторів	1. Боднарук М.І., Бурка А.В, Орловський О.Я., Пасхаліс В.С. Право соціального захисту : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 184 с. 2. Соціальна і гуманітарна політика : підручник / Ю. В. Ковбасюк та ін. Київ : НАДУ, 2016. 792 с. 3. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики : монографія / О.В. Скрипник та ін. ; за заг. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. 600 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Байрак М. П., Бурденко Д. П., Попельнюк Т. В. Волонтерська діяльність в соціальній сфері : навч. посіб. / за ред. М. П. Байрак. Київ : ЦУЛ, 2018. 220 с. 2. Березенко В. В. Актуальні проблеми соціального захисту : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Куракіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 401 с. 3. Данчук І. І., Смицька В.М. Право соціального захисту : навч. посіб. / за ред. І. І. Данчук. Київ : ЦУЛ, 2019. 312 с.
Без автора	1. Антологія соціальної роботи другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття / упоряд. Ю. Серіков. Київ : Смолоскип, 2021. 602 с. 2. Державна політика в соціальній сфері : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галина ; уклад. С.В. Карпінський. Київ : ЦУЛ, 2022. 320 с. 3. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. Право соціального захисту: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя,

	<p>2017. 328 с.</p> <p>4. Соціальна робота в країнах пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: Т.Р. Пермякова (відп. ред.) та ін. Київ : Київський політех. інститут ім. І. Сікорського, 2016. 306 с.</p> <p>5. Сучасний стан соціальної роботи: дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. Б.Г. Швеця. Харків : Право, 2016. 412 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Кравченко М. В. Модернізація державної політики у сфері соціального захисту населення України : автореф. дис. ... докт. наук з держ. управління : 25.00.02. Київ, 2013. 39 с.</p> <p>2. Потопахіна О.М. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Одеса, 2008. 20 с.</p> <p>3. Чернета С.Ю. Теорія та практика підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.05. Полтава, 2023. 42 с.</p>
Дисертації	<p>1. Дибик Д.М. Формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки: дис. ... д-ра. філософії за спеціальністю 231 «Соціальна робота» (23 – Соціальна робота : Київ, 2021. 372 с.</p> <p>2. Костенко В.О. Економіко-правове забезпечення прожиткового мінімуму в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2019. 183 с.</p> <p>3. Ступак Ф.Я. Благодійна та суспільна опіка в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.) : дис. ... д-ра. іст. наук : 07.00.01. Переяслав-Хмельницький, 2010. 406 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>3. Питання надання гуманітарної та іншої допомоги цивільному населенню в умовах воєнного стану в Україні : постанова КМУ від 07.03.2022 № 220. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2022-%D0%BF#Text.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення 16.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення 20.06.2024).</p> <p>5. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p>
Стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.</p>
Частина видання: книги	<p>1. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в</p>

	<p>Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p> <p>2. Бурка А.В. Соціальні послуги. <i>Право соціального захисту</i> : навч. посіб. / за заг. ред. М.І. Боднарчук. Чернівці, 2021. С. 76-80.</p> <p>3. Гетьман А. П. Соціальна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Антологія соціальної роботи в роки незалежності</i> : вибрані праці. Харків, 2013. С. 201-280.</p>
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	<p>1. Вітер І. І. Соціальна політика Австралії на початку ХХ сторіччя. <i>Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина I)</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 25-26 трав. 2020 р. Львів, 2020. С. 5-7.</p> <p>2. Кирилко Н. М., Тимошенко В. Теоретичні аспекти здійснення соціальної політики в Україні. <i>Становлення публічного адміністрування в Україні</i> : матеріали ХІ конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю, м. Дніпро, 8 трав. 2020 р. Дніпро, 2020. С. 171-174.</p>
Частина видання: продовжуваного видання	<p>1. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. <i>Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського</i>. Серія : Публічне управління та адміністрування. 2022. № 6. С. 80-84.</p> <p>2. Жеребило І. В. Соціальна політика держави як регулятор розвитку соціальної сфери: теоретико-методологічні аспекти. <i>Проблеми економіки</i>. 2020. № 1. С. 283-289.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p>
Частина видання: довідкового видання	<p>1. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54-55.</p> <p>2. Сидоров В.М. Групова соціальна робота. <i>Енциклопедія для фахівців соціальної сфери</i>. Київ, 2012. С. 482-486.</p>
Електронні ресурси	
Періодичні видання	<p>1. Інфляційний звіт, квітень 2023 р. Національний банк України. URL: http://surl.li/bshfre (дата звернення 14.03.2024).</p> <p>2. Літинська В.А. Особливості соціальної політики в умовах воєнного стану. <i>Економіка України</i>. 2023. № 1. С. 61-73. URL: https://doi.org/10.15407/econo_myukr.2023.01.061 (дата звернення 01.06.2024).</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>1. Усі соціальні виплати наступного року будуть збережені. <i>Верховна Рада України</i> : веб-сайт. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/255437.html (дата звернення 12.02.2024).</p> <p>2. Соціальні виплати на дітей у 2024 році в Україні. <i>EnableMe Ukraine</i> : веб-сайт. URL: http://surl.li/rmbzij (дата звернення 20.08.2024).</p>

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

***МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ РОБІТ***

**для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

Укладачі:

Сербалюк Юрій Володимирович,

кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи

Співак Віталій Іванович,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи

Мельник Людмила Пилипівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи

Опалюк Тетяна Леонідівна,

доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи

Данилюк Олена Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри соціальної роботи

Гевчук Наталія Сергіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи

Мельник Жанна Василівна,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи